

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Centesimum Quadrigesimum Secu[n]dum Priuileg.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

- 12 Iudæus non baptizatur, nisi steterit per 40. dies inter Christianos antequam baptizetur.
- 13 Iudæi parvi non sunt eripiendi à parentibus, ut baptizentur.
- 14 Principes seculares possunt inuitis parentibus pueros Iudæorum baptizari facere.
- 15 Iudæi strictè, & propriè non sunt serui, nec ab eis coacta seruitia exigipossunt.
- 16 Iudæi, & omnes infideles sunt separandi ab Ecclesiasticis, & fidelibus.
- 17 Fidelibus prohibitum est ad infideles portare victualia, arma, ferrum, & lignamina cum illis prestatur auxilium, ad delinquendum.
- 18 Fideles portante arma, ferrum, & alia prohibita ad infideles triplici pena puniuntur.
 Primo sunt excommunicati.
 Secundo priuatur omnibus suis bonis.
 Tertio efficiuntur serui capientium, & capite puniuntur, cum confiscatione bonorum.
- 19 Papa exercet iurisdictionem, in laicos portantes ad infideles prohibita.
 Ecclesia pro tali delicto potest imponere penam seruitutis.
- 20 Pena quando est alternatiua, an electio sit iudicis, vel rei.
 Verba si impersonaliter proferuntur, ad iudicem optio est iudicis, si referuntur ad reum optio est rei.
- 21 Excommunicationis effectus est triplex.
 Peccatum separat à Deo, & non separatur à Deo, nisi qui velit.
 Separat à communionem fidelium.
 Retinet extra communionem, donec fuerit absolutus.
- 22 Iudæus si cognoscit Christianam, & Christianus Hæbream pena variadatur, aliquando mortis, aliquando pecuniaria, aliquando mittitur, ad triemes, per decennium, aliquando virilia fuerunt an puata, aliquando ignis.

Centesimum Quadragesimum Secundum Privileg

- E**CCLESIA gaudet privilegio, quod † In familiari seruitio iudæorum Christiani esse non debet, Precipit Papa prelati Ecclesiarum, quod ipsi prohibeant omnibus Christianis, & compellant, si necesse fuerit per censuram Ecclesiasticam, ne infer-

2 seruitio Iudæorum morentur † Nec infantem Iudæorū nutri
 3 ces mulieres in domibus eorū nutrire præsumant † Quoniam
 Iudæorum mores moribus Christianorum non concordant, &
 per assiduam cōversationem simplices ad suam perfidiam in
 5 ciarent, cap. ad hęc. de iud. & sarac. Ratio hæc est, † Quia
 assidua familiaritas habet vim inclinandi simplices animos
 ad eorum perfidiam, vnde hic aduertendum censeo, quòd
 5 † Familiaritas malorum vitanda est, ne boni corrumpantur,
 illorum igitur cohabitatio, quorum studia sunt diuersa, non de
 6 bet coniungi, † Sed an Iudæi possint habere nutrices extra
 domum, vnde aliqui sunt, qui tenent hanc opinionem, quòd
 non, aliqui oppositum sentiunt, quòd extra domum liceat
 habere, & credo quòd iste intellectus sit conformis gl. & tex.
 quasi voluerit dicere, quòd similis prohibitio, de qua in tex.
 habetur in capitu. si. eod. tit. Et pro hoc intellectu facit capit.
 Et si Iudæos. vbi in si. Indirectè excommunicantur iudæi, si
 non dimiserint nutrices Christianas adeo, quòd in eorum
 domibus nutrices retinere non possunt, ergo extra domum
 retinere possunt, arguendo à contrario sensu, & iste intel-
 7 lectus est humanior. † Nam creature Iudæorum possent
 perire, si non reperirentur nutrices extra domum, & quòd
 hoc arg. procedat à contrario sensu, vt dixi est tex. in capitu.
 8 cum Apostolica. de his quæ sũ. à prelat. † Sed an ex dispen-
 satione Episcopi possit Iudæus habere nutricem Christianam
 in domo, videtur dicendum, quòd non, quia † Episcopus
 non dispensat contra ius, nisi expressè, vel tacitè permitta-
 tur, not. Innoc. capitul. dilectus. de tempo. ordin. Archid.
 in capitu. licet conon. de elec. lib. 6. Abb. in capitu. at si cle-
 rici s. de adulterijs. de Iudic. maximè, quia ista prohibitio
 iuris tendit ad fauorem, & decorum fidei Christianæ, & di-
 9 pensatio tendit in dedecus fidei, & ad commodum priua-
 10 tum ipsius Iudæi, & ita consuluit Cardinal. Tamen † Iudæi
 sunt dimittendi in eorum statu, quia inuiti nou sunt baptizan-
 di, nec sine iudicio puniendi sunt, nec rebus suis spoliandi, nec
 in festiuitatibus molestandi, nec eorum cimiteria violanda sunt
 11 † Verum interdictum est Iudæis in diē pasceus apertas fe-
 nestras, & Ostia non habeant, sed tota die clausas teneant cap.
 quia super. de Iud. & sarac. Immo postquam voluntas Iudæi
 fuerit baptizandi & arripuit fugam ad Christianos baptismum
 petēs, nec in cōtinenti debet baptizari, sed expectari donec vo-

luntas eius fuerit manifesta, scilicet quòd non rancore animi, vel ex aliqua causa venerit ad baptismum, sed quòd recta de-
 12 uotione. † Vnde ex hac causa debet stare inter Christianos
 40. dies antequè baptizetur, c. ne quod ab sit. de consecr. dist.
 4. In multis locis hoc non seruatur, & malè, quia quandoque iu-
 dæus propter discordiam, quam habet cum patre, dicit se vel-
 le fieri Christianum, & sedata discordia proficiscitur ad aliam
 religionem, & redit ad infidelitatem pristinam, ideo debet,
 permanere modo prædicto, quia non sunt compellendi ad fi-
 dem Christianam suscipiendam, quòd est verum de adultis.
 13 † Sed de parui, sunt opi. gl. in cap. Iudæorum 28. q. 1. Tenet
 quòd idem, vt non possit eripi à parentibus eorum, & bap-
 tizari, sed alii tenent contrarium, quia cum sint serui, nõ habent
 14 filios in potestate † Vnde Principes seculares eorum Domi-
 ni possunt pueros inuitis parentibus eorum facere baptizari,
 hanc opin. sentit Io. An. contrarium expræsse tenet Arch. 45.
 15 dist. c. Qui sincera. Hæc opinio mihi magis placet, † Quia
 Iudæi strictè, & propriè non sunt serui, immo ab eis non pos-
 sunt coacta seruitia exigì, nam si in contrarium esset indirec-
 cogèrentur parentes eorum ad fidem suscipiendam, quòd
 16 non est faciendum, d. cap. sincera, † Sunt igitur omnes in-
 fideles dimittendi, & separandi ab Ecclesiasticis, & fidelibus,
 non benè conuenit societas, & familiaritas inter eos, cum vi-
 17 uant sub diuersa fide, quòd veritas ita se habeat, † Prohibi-
 tio est fidelibus victualia, arma, ferrum, & lignamina, nam
 cum istis videtur præstare auxilium ad delinquendum, & ita
 18 pari delicto, se astringunt cap. 1. de offic. deleg. † Idcirco isti
 contrafacientes triplici pæna grauatur, primo ipso facto sunt
 excommunicati, secundo priuari debent omnibus suis bonis,
 tertio efficiuntur serui capientium, & de iure ciuili capitè pu-
 niuntur cum confiscatione bonorum, l. 2. C. quæ res export.
 19 non deb. † Et cum hoc delictum concernat totam Christiani-
 tatem, seu decorem fidæi, Papa iurisdictionem etiam in lai-
 cos exercet, tex in cap. pro humani, de homicid. lib. 6. Et ad-
 uertè, quòd pro isto delicto Ecclesia etiam potest imponere pæ-
 nam seruitutis, & ita ingenuus Christianus propter delictum
 suum potest redigi in seruitutem de iure canonico, sumpta
 20 occasione predictarum pænarum quæro † Quando pæna,
 est alternatiua, an electio sit iudicis, vel rei. Aliqui sunt in opi-
 nione, quòd electio sit iudicis, gl. in cap. à crapula, de vit. &
 honest.

honest. cler. in in contrarium facit tex. in l. quicumque C. de de seru. fugit Sed fiat distinctio, aut verba referuntur, aut ad iudicem, vel impersonaliter proferuntur verba, & tunc optio est iudicis, vt in gl. cap. sicut iudæi, de iud. & sarac. Et cum isti contrafacientes deferunt ad saracenos, & alios infideles, ea supra allegata prohibita, in abscondito, vel ita clandestinè, quòd notionem aliquam fideles non habent, ideo ipso iure, vt
21 dixi sunt excommunicati, † Et excommunicationis effectus, est triplex, primus, quia non excommunicatio, sed peccatum est illud, quod separat à Deo, nec potest quis separari à Deo, nisi qui velit 11. q. 3. cap. illust facit, & cap. cum eterni de re. iud. lib. 6. secundus effectus est, quia separat, à communione fidelium, tertius effectus est retinendicum extra communio- nem, donec fuerit absolutus, dicit enim Host. Quòd excommu- nicatus, non ita faciliter resurgit, nec recipit gratiam Dei, sicut alius peccator non excommunicatus, quia orationes, & alia bona opera sunt in eo debiliora, quam in alio, & cum que- stio hæc, an bona opera sint meritoria, in existenti in pecca- to mortali, Apud Eheologos, propterea cum sit disputabilis, contentus sum me acquiescere eorum auctoritati, vt sem- per facio, feci, & facturum sum, sed si interrogatus fuisset li- benter esse, cum Sancto Augustino, qui tenet bona opera esse meritoria dispositiuè, nam si bonum est, semper bonum, non ne bonum debet esse meritorium, si non in totum, saltem in aliqua parte, cum sit, quòd medio bonarum operarum acqui- ritur gratia Dei, habes ergo, quòd illicita est societas, & fami-
22 liaritas inter Christianos, & iudeos, † Sed quid si iudæus cog- nosceret carnaliter Christianam, & è conuerso, si Christianus cognosceret mulierem habream, quæro igitur, qua pæna ueni- ret puniendus Iudæus cognoscens Christianam respòde eo, quòd nõ debet puniri pæna mortis, sed alia mitiori, & hanc esse cõ- munè op. attestatur Boer. decis. 316. nu. 5. quem refert Didac. super quarto decre. fol. 112. nu. 3. Mant. centuria prima nu. 30. Erit puniendus pæna ext raordinaria arbitrio iudcis citra mor- tē, & dicit Alcia. in cõf. 458. nu. 1. q. Do. magis cõmuniter sen- tire videntur, quòd puniri debeat pæna pecuniaria, & ita, in facti contingentia consuluit, Alex. conf. 13. lib. 7. Oldrad. di- cit in suo vlt. conf. quòd vidit fuisse iudicatum, quòd cuidam Iudæo, qui carnaliter cognouerat mulierem Christianam fuis- se iudicatum virilia amputanda, alii Doc. dicunt, in tali con-
Ggg 2 tingen-

tingentia facti Iudæum accusatum, de tali crimine trāsmissum fuisse per decenniū ad triremes, etiam quòd mulier cum qua rem habuit esset publica meretrix, hoc autem intellige, vt procedat quando talis coitus Iudæi cum Christiana esset simplex fornicatio, sed si esset adulteriū, & staret statutum, quòd adulteriū, vel alias coitus esset punibilis pœna mortis, crederem non esse meliorem conditionem Iudæi, quam Christiani, quod refert Boer. decis. 3 16. numer. 5. Quòd Parisijs fuit combustus quidā, qui ex quadam Iudæa, quam, in domo retinuerat susceperat plures liberos, fugiat igitur vnusquisque in genere suo huiuscemodi nephanda commertia, ne dum propter pœna, in quibus de facili incurrunt, verum etiam ob maximum peccatum, & omni iure detestabile, vnico còtextu offendunt Deum, & eorum animas, & in periculo honorem, & vitam aliquando ponant, tene clypeum in manibus, de quo in primo cap. præal legato, quòd in familiari seruitio Iudæorum Christiani esse non debent, & ita cauebis, quæ latent in insidijs familiaritatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæreticus perseuerans eternaliter dannatur, quia baptismus elemosyna martirium, & aliud quòdcuq; bonum, non prodest.
- 2 Hæreticus, & scismaticus, cum diabolo, & Angelis eius, eterni ignis incendio punietur.
- 3 Hæretico non proficit mors suscepta nomine Christi.
- 4 Hæreticus est extra gremium Ecclesie, si ante finem vitæ, non fuerit incorporatus, nullum bonum proficit.
- 5 Nemo saluatur extra Ecclesiam catholicam.
- 6 Hæreticus dicitur, qui malè sentit ad articulis fidei, & si malè sentit, de sacramentis Ecclesie.
- Hæreticus dicitur, qui habet peruersum dogma.
- 7 Hæreticus &, qui dicit fornicationem, non esse peccatum pariter peritium.
- 8 Hæreticus, ad hoc vt quis dicatur, oportet, quòd sit baptizatus.
- 9 Hæreticus non peccat dummodo errorem suum non defendat, et supponat opinionem Ecclesie.
- 10 Hæretici pœna est ignis, si nolit redire ad fidem.
- 11 Hæreticus si se peniteat, & paratus sit redire ad fidem evitat pœnas de iure hæreticis impositas, est tamè ad perpetuos carceres condemnandus.

- Hæc pœna carceris commutatur per Inquisitorem in aliam pœnam.
- 12 Hæreticus si esset relapsus est omnino igne cremandus.
Etiam si velet penitere.
  - 13 Hæreticus paratus abiurare, evitat pœnam mortis, & confiscationem bonorum.
  - 14 Hæresis crimen est tanti momenti, quod potest inquiri post mortem defuncti.
  - 14 Hæresis occultus, si deuiat à fide corde, non autem verbo, non est excommunicatus.
  - 16 Ecclesia non iudicat de occultis & nulli gremium claudit, nisi in hæresim relapsis.
Penitentia admittitur post condemnationem.
  - 17 Hæreticis, & infidelibus non creditur in præiudicium aliorum.
  - 18 Deo infidelis, præsumitur infidelis hominibus ideo, ut testis, non admittitur contra Christianos.
  - 19 Hæreticus non potest institui hæres, etiam si coniunctus, & si à religioso fuisset institutus, excommunicatur etiam post mortem.
  - 20 Hæretico fratri magis subueniendum, quam extraneo catholico.
  - 21 Hæreticus clericus degradatur, & duplex est degradatio, actualis, & verbalis.
  - 22 Principes seculares, qui iurare nolunt defendere Ecclesiam contra hæreticos, excommunicantur.
Civitates privantur dignitate Episcopali.
  - 23 Hæresis cognitio incuabit Ecclesiastico, Iudex secularis contra laicum cognoscere non potest.
  - 24 Hæresis executio relinquitur iudici seculari.
Post sententiam Episcopi, & ad eius requisitionem.
  - 25 Hæretici debitores non tenentur ei solvere.
Ab omnipotenti ex debito sunt absoluti.
  - 29 Hæreticorum filij eximuntur à patria potestate, & efficiuntur sui iuris.
  - 27 Emancipatio facta ab hæretico est ipso iure nulla.
  - 28 Hæreticorum libris non datur fides.
  - 29 Hæreticus fuit Iudas.
  - 30 Hæresis dubbia remittitur cognoscenda ad solum Papam, sed quando sunt clara Episcopo.